

25. novembar 2014.

Energo-Zelena podnela Zahtev za arbitražu protiv Republike Srbije i obustavlja rad postrojenja u Indiji

Belgijske kompanije Energo Zelena i Zelena N.V. podnele su Zahtev za arbitražu protiv Republike Srbije pred Međunarodnim centrom za rešavanje investicionih sporova u Vašingtonu DC (ICSID). Kompanije su bile primorane da donesu takvu odluku zbog sistematskih propusta Republike Srbije da sprovede sopstvene propise u oblasti prerade životinjskog otpada što je ugrozilo održivost poslovanja kompanije Energo-Zelena u Srbiji. Upravni odbor Kompanije je, takođe, doneo odluku da obustavi sve aktivnosti postrojenja u Indiji, jedinog postrojenja za neškodljivu preradu opasnog životinjskog otpada u Srbiji koje je u potpunosti usklađeno sa srpskim propisima.

Kompanije Energo-Zelena d.o.o. i Zelena N.V. odlučile su da započnu međunarodnu investicionu arbitražu protiv Republike Srbije pred Međunarodnim centrom za rešavanje investicionih sporova u Vašingtonu (ICSID) zbog značajnih gubitaka i štete koja je pričinjena poslovanju Kompanije u Srbiji u oblasti neškodljive prerade životinjskog otpada. Do gubitaka i štete je došlo zbog niza nedozvoljenih radnji i propusta od strane nadležnih organa Republike Srbije.

Poslovanje kompanije Energo-Zelena, u čijem vlasništvu se nalazi jedino postrojenje u Srbiji za neškodljivu preradu opasnog životinjskog otpada koje je u potpunosti usklađeno sa propisima, bazira se na dva principa: prvi je primena zakona i podzakonskih akata Republike Srbije kojima se reguliše neškodljiva prerada opasnog životinjskog otpada (Zakon o veterinarstvu¹ i Pravilnik o preradi sporednih proizvoda životinjskog porekla²), a drugi je jednak tretman svih postrojenja koja se bave preradom životinjskog otpada u Srbiji. Energo-Zelena je, suprotno tom principu jednakog tretmana, kontinuirano izložena očitj diskriminaciji i neloyalnoj tržišnoj konkurenciji.

Sistematskim propustima da sprovede sopstvene propise o preradi životinjskog otpada Srbija ne samo da je nanela značajnu štetu kompaniji Energo-Zelena, već je ugrozila životnu sredinu i javno zdravlje svojih građana i građana drugih zemalja. Srbija je, takođe, prekršila svoje međunarodne obaveze koje proističu iz bilateralnog investicionog sporazuma

¹ Zakon o veterinarstvu ("Sl. glasnik RS", br. 91/2005, 30/2010 i 93/2012)

² Pravilnik o načinu razvrstavanja i postupanja sa sporednim proizvodima životinjskog porekla, veterinarsko-sanitarnim uslovima za izgradnju objekata za sakupljanje, preradu i uništavanje sporednih proizvoda životinjskog porekla, načinu sprovođenja službene kontrole i samokontrole, kao i uslovima za stočna groblja i jame grobnice ("Službeni glasnik RS", br. 31/11)

sa Belgijom (*Sporazumom između Belgijsko-luksemburške ekonomske unije i Srbije i Crne Gore o uzajamnom podsticanju i zaštiti ulaganja koji je stupio na snagu 2007. godine*).

Kompanija Energo-Zelena pokušala je da reši ovaj spor mirnim putem. 28. marta 2014. godine, poslala je *Obaveštenje o predlogu za mirno rešavanje investicionog spora* najvišim predstavnicima vlasti u Srbiji. Međutim, uprkos kontinuiranoj posvećenosti investitora da uspostavi konstruktivan dijalog i pronađe mirno rešenje, investitor je naišao na prazna obećanja, kontinuirano flagrantno kršenje zakona i očigledan nedostatak iskrene namere srpske strane da se reši problem. Nakon toga, investitor je podneo Zahtev za arbitražu Međunarodnom centru za rešavanje investicionih sporova 24. oktobra 2014. godine, a zahtev je registrovan i objavljen na web sajtu Centra 7. novembra 2014. godine (<https://icsid.worldbank.org/ICSID/FrontServlet?requestType=GenCaseDtIsRH&actionVal=ListPending>).

Da bi sprečio dalje gubitke, Upravni odbor doneo je odluku da od 29. novembra 2014. godine obustavi sve aktivnosti kompanije Energo-Zelena koje se odnose na sakupljanje i preradu životinjskog otpada, kao i da u potpunosti zatvori fabriku krajem decembra ove godine. Do kraja decembra svih 43 zaposlenih u Kompaniji ostaće u radnom odnosu. Početkom novembra, Energo-Zelena je obavestila Upravu za veterinu i Načelnicu veterinarske inspekcije o svojim planovima, kao i o planiranoj vremenskoj dinamici tih aktivnosti, čime je za još dva meseca produžila mogućnost pronalaženja mirnog rešenja ovog problema bez neopozivih-nepovratnih posledica.

"Kompanija Energo-Zelena i njen akcionar, belgijska kompanija Zelena N.V. posvećene su srpskom tržištu. Mi smo inicijalno investirali 21,5 miliona evra u moderno postrojenje za neškodljivu preradu opasnog životinjskog otpada sa ciljem da uspostavimo dugoročno poslovanje i kreiramo održiva poslovna partnerstva i odnose u Srbiji. Najbolji primer naše posvećenosti je bila nesebična pomoć koju su naša Kompanija i naši zaposleni pružili tokom poplava kada smo dali značajnu podršku Vladama Srbije i Bosne i Hercegovine u borbi protiv posledica razornih poplava. Međutim, naša Kompanija, kao vlasnik jedinog postojenja u Srbiji za neškodljivu preradu opasnog životinjskog otpada koje je u potpunosti usaglašeno sa srpskim propisima, u kontinuitetu je izložena nelojalnoj tržišnoj konkurenciji i očiglednoj diskriminaciji. Kada smo došli na srpsko tržište očekivali smo da će država Srbija da sprovodi sopstevne zakone. Ovo se nije desilo: kao direktni strani investitor kontinuirano smo diskriminisani. Kao rezultat toga naše poslovanje je ozbiljno ugroženo, a Kompanija posluje sa značajnim gubicima. Duboko smo razočarani investicionom klimom u Srbiji, kao i nespremnošću srpske Vlade da poštuje sopstvene propise i da uspostavi konstruktivan dijalog sa ciljem da pronađe rešenje problema. Zato smo započeli međunarodnu arbitražu pred Međunarodnim centrom za rešavanje investicionih sporova u Vašingtonu. To je, izgleda, jedini način da zaštitimo našu investiciju", kaže Tom Hanson, direktor kompanije Energo-Zelena.

Za dodatne informacije o tržištu prerade životinjskog otpada i o Kompaniji, molimo Vas da pročitate Dodatak 1 i 2.

DODATAK 1: Šta u stvari znači da se propisi o preradi životinjskog otpada ne primenjuju i kako izgleda trenutna situacija u Srbiji na tržištu životinjskog otpada?

1. Srbija u kontinuitetu toleriše rad i ponašanje veterinarske inspekcije koje nije u skladu sa zakonom i na taj način omogućava kršenje zakona. Iako veterinarski inspektori imaju obavezu i nadležnost da sprovedu zakon, da kontrolišu i nadgledaju rad svih učesnika na tržištu životinjskog otpada, u praksi oni to ne rade.
2. S obzirom da nisu kontrolisani, da njihov rad nije pod nadzorom kako je to predviđeno propisima i da nisu sankcionisani zbog kršenja zakona, neki proizvođači životinjskog otpada i dve kafilerije u vlasništvu države bacaju životinjski otpad u prirodu i na taj način je zagađuju.
3. Kao posledica toga što veterinarska inspekcija ne kontroliše njihov rad, i što nisu sankcionisani zbog kršenja zakona, neki proizvođači životinjskog otpada mešaju opasan i bezopasan životinjski otpad sa ciljem da smanje trošak sakupljanja i prerade otpada (cena sakupljanja i prerade opasnog životinjskog otpada nekoliko je puta veća od cene za bezopasan životinjski otpad). Ovo predstavlja veliku opasnost pošto se finalni proizvodi koji se dobiju preradom opasnog otpada mogu koristiti isključivo kao gorivo za proizvodnju energije ili kao đubrivo, a ako se pravilno ne obeleži i ne odvoji, opasan otpad može da uđe u lanac ishrane ljudi ili životinja i na taj način ugrozi javno zdravlje (finalni proizvodi bezopasnog otpada mogu se koristiti za proizvodnju hrane za životinje, u farmaciji, proizvodnji slatkiša, u kozmetici).
4. Aktivnosti Uprave za veterinu i veterinarske inspekcije dovele su do toga da je jedna od glavnih karakteristika tržišta životinjskog otpada u Srbiji konflikt interesa: Uprava za veterinu poseduje, upravlja i kontroliše rad dve zastarele kafilerije u Somboru i Čupriji koje nisu usaglašene sa zakonom. U isto vreme, veterinarska inspekcija kontroliše sva druga postrojenja za preradu životinjskog otpada, njihove dobavljače i kupce.
5. Toleriše se i situacija u kojoj su dve državne kafilerije iz Sombora i Čuprije spustile cene za sakupljanje i preradu životinjskog otpada mimo svake komercijalne logike za više od 50% (u proseku između 50% i 75%). To se desilo za manje od 18 meseci, a poklapa se sa početkom rada postrojenja kompanije Energo-Zelena u Srbiji.
6. U Srbiji se godišnje proizvede 250.000 tona životinjskog otpada. Samo 70.000 tona se preradi i u postrojenjima koja su usaglašena sa zakonom i u postrojenjima koja nisu usaglašena sa zakonom. Nedostaje 180.000 tona otpada (50 kamiona dnevno, 365 dana u godini). Jedan deo otpada baci se u prirodu, drugi deo ponovo uđe u lanac ishrane, čime se ozbiljno ugrožava životna sredina i javno zdravlje.
7. Samo 10.000 tona opasnog životinjskog otpada od ukupno 110.000-115.000 tona preradi se u skladu sa zakonom (od ukupne količine životinjskog otpada koji nastane u Srbiji 40-45% čini opasan, a 55-60% je bezopasan životinjski otpad).

DODATAK 2: O kompaniji Energo-Zelena d.o.o.

Kompanija Energo-Zelena d.o.o. u vlasništvu je belgijske kompanije Zelena N.V.

Investitor je započeo projekat 2010. godine uz podršku i ohrabrenje svih relevantnih državnih institucija i predstavnika vlasti na svim nivoima (lokalna, AP Vojvodina, Republika Srbija). Projekat je završen 2012. godine, a nakon pribavljanja svih neophodnih dozvola i saglasnosti, postrojenje je zvanično počelo sa radom u prvom kvartalu 2013. godine.

Kapacitet prerade postrojenja iznosi 150.000 tona opasnog životinjskog otpada godišnje i on kombinuje realne kapacitete za preradu na tržištu Srbije (oko 110.000 – 115.000 tona opasnog životinjskog otpada se godišnje napravi u Srbiji) i kapacitete za slučaj vanrednih situacija.

Postrojenje Energo-Zelena u Indiji jedno je od najmodernijih postrojenja za preradu životinjskog otpada u svetu. Fabrika ima nulti stepen zagađenja i savremen sistem za prečišćavanje vazduha i otpadnih voda.

Danas Energo-Zelena zapošljava 43 radnika. Da Srbija primenjuje svoje propise, Kompanija bi mogla da zaposli najmanje 100 ljudi.

Kompanija Energo-Zelena preradila je tokom majskih poplava oko 1.000 tona životinjskog otpada iz Srbije i Bosne i Hercegovine i time dala značajan doprinos sprečavanju i širenju zaraze. Celokupan trošak snosili su Kompanije Energo-Zelena i zaposleni kao znak podrške državi i srpskom stanovništvu sa poplavljenih područja.

Investicioni projekat kompanije Energo-Zelena nominovao je VIP Fond na konkursu UNCTAD Investment Promotion Awards (UNCTAD je odeljenje UN za trgovinu i razvoj) u oktobru ove godine (<http://mz.rs/bzd>). Projekat se našao na listi deset najboljih zelenih projekata u celom svetu.